

KUTSESTANDARD

Eripedagoog, tase 8

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Eripedagoog, tase 8	8

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Eripedagoog on erivajadustega õppijatega tegelev tippspetsialist, kelle tegevuse eesmärk on toetada ja suunata eakaaslastest eristuva õppija arengut, arvestades õppekava(de) nõudeid ja võimalusi. Eripedagoog töötab haridusasutuses tugispetsialistina, erivajadustega õppijate klassi/rühma õpetajana ja/või haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerijana. Lisaks leiavad eripedagoogid rakendust tervishoiu- ja sotsiaalasutustes, sh rehabilitatsioonimeeskonnas. Ta teeb koostööd lapsevanemate, õpetajate, teiste erialaspetsialistide ja kolleegidega ning nõustab neid.

Eripedagoog, tase 8 hindab õppija õpioskuste ja arengu taset, kavandab õppetegevust õppija erivajadustest lähtuvalt ning õpetab toetavas ja turvalises keskkonnas. Nõustab ja juhendab vanemaid, asutuse juhtkonda, kolleege ja teisi erialaspetsialiste, täiendab ennast erialaselt. Eripedagoog, tase 8 osaleb eripedagoogika ja sellega seotud valdkondade arendamises, koostab ja retsenseerib õppevara, koolitab kolleege, teisi spetsialiste, koordineerib ja juhib koostöövõrgustike tööd.

Eripedagoogi kutsealal on ka kutse eripedagoog, tase 7, kes hindab õppija õpioskuste ja arengu taset, kavandab õppetegevust õppija erivajadustest lähtuvalt ning õpetab toetavas ja turvalises keskkonnas. Ta täiendab ennast erialaselt, koolitab ja juhendab kolleege, teisi erialaspetsialiste ja üliõpilasi.

Eripedagoog puutub kokku emotsionaalsete ja füüsiliste ohuteguritega, tal peab olema valmisolek tegutsemiseks tavapärasest erinevates olukordades.

Eripedagoogi peamised töövahendid on õppevara, kooli- ja kontoritarbed ning -tehnik, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) vahendid ja programmid ning erivahendid ja -materjalid vastavalt õppijate sihtgrupele ja õpetatavale valdkonnale.

Kutsestandardis kasutatud erialaseid termineid on selgitatud kutsestandardi lisan 1.

A.2 Tööosad

- A.2.1. Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine
- A.2.2. Õpikeskkonna kohandamine
- A.2.3. Õppetegevuse planeerimine ja õpetamine
- A.2.4. Eripedagoogiline nõustamine
- A.2.5. Professionaalne õppimine
- A.2.6. Koostöö ja arendustegevus

Valitavad tööosad

- A.2.7. Juhtimine
- A.2.8. Juhendamine ja koolitamine
- A.2.9. Teadustegevus

<p>A.3 Kutsealane ettevalmistus</p> <p>Eripedagoogil, tase 8 on erialane magistrikraad ja kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus või magistrikraad haridus- või sotsiaalteaduses ja kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus.</p>
<p>A.4 Enamlevinud ametinimetused</p> <p>Eripedagoog</p>
<p>A.5 Regulaatsioonid kutsealal tegutsemiseks</p> <p>Kui eripedagoog töötab haridusasutuses, mida reguleerib põhikooli- ja gümnaasiumiseadus või koolieelse lasteasutuse seadus, siis on tema kvalifikatsiooninõueteks erialane magistrikraad (või sellele vastav kvalifikatsioon) või eripedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele.</p>
<p>A.6 Tulevikuoskused</p> <p>Teave oskuste ja trendide kohta, mille tähtsus valdkonnas kasvab</p> <p>Eripedagoog töötab ka tulevikus enamasti haridusasutustes (lasteaed, kool) ja rehabilitatsiooniasutustes, tegeledes oma traditsiooniliste tööülesannetega nagu hindamine, õpikeskkonna kujundamine, õpetamine ja nõustamine. Arvestades kiiresti muutuva keskkonna (nt kaasav hariduskorraldus, kriisid ühiskonnas) mõju laste ja noorte kujunemisele, on tulevikus üha olulisemad eripedagoogi oskused nõustada, teha koostööd ja hoolitseda enese professionaalse arengu eest. Senisest enam on vaja tähelepanu pöörata ennetustegevustele ning nõustada ametnikke, (haridus)asutuste juhte ja meeskondi ennetustegevuste kavandamisel ja õppekorralduse põhimõtete seadmisel. Tõhusamat koostööd on vaja teha meditsiini ja psühholoogia valdkonna spetsialistidega lapse/noore probleemide hindamiseks ja lahenduste leidmiseks. Jätakuvalt on oluline juhendada lapse/noorega igapäevaselt töötavaid õpetajaid tema eripärasid arvestama ja õpetamist kohandama. Eripedagoog järgib kutse-eesitika põhimõtteid ja tegeleb järjepidevalt professionaalse õppimisega, et olla kursis teaduspõhiste lähenemistega, tulla muutuvates tingimustes toime oma tööülesannetega ja püsida vaimselt terve.</p>

B-osa **KOMPETENTSUSNÕUDED**

<p>B.1 Kutse struktuur</p> <p>Eripedagoog, tase 8 kutse koosneb üldoskustest, kohustuslikest ja valitavatest oskustest. Kutse taotlemisel on vaja tõendada üldoskused B.2 ja kohustuslikud kompetentsid B.3.1-B.3.6 tõendamise. Lisaks võib tõendada ühe või mitu valitavat kompetentsi B.3.7-B.3.9.</p>
<p>Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele</p> <p>Nõuded kutse taotlemisel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Erialane magistrikraad või magistrikraad haridus- või sotsiaalteaduses 2. Kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus pärast erialase magistrikraadi omandamist 3. Eesti keelest muu emakeelega taotlejatel keeleseadusest ja teistest reguleerivatest määrustest tulenevalt eesti keele oskus C1 tasemel 4. Taotletava kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus 5. Puuduvad lastekaitseaduse §-s 20 nimetatud piirangud lastega töötamisel <p>Nõuded kutse taastõendamisel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Töökogemus eripedagoogina 2. Eesti keelest muu emakeelega taotlejatel keeleseadusest ja teistest reguleerivatest määrustest tulenevalt eesti keele oskus C1 tasemel 3. Sama taseme kehtiv või mitte rohkem kui 1 aasta tagasi kehtivuse kaotanud eripedagoogi kutse 4. Taotletava kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus 5. Puuduvad lastekaitseaduse §-s 20 nimetatud piirangud lastega töötamisel <p>Kutse andmise korraldus on reguleeritud eripedagoogi kutsete kutse andmise korras.</p>

B.2 Eripedagoog, tase 8 üldoskused

Mõtlemisioskused

1. Analüüsiõskus - hindab kriitiliselt olemasolevat teavet, jagab teabe väiksemateks üksusteks ning näeb detailide taga tervikut. Tajub üksiktoimingute või etappide kaugemat eesmärki. Loob seoseid, teeb järeldusi.
2. Probleemidega tegelemine - tuvastab ja sõnastab tekkida võivad ning juba tekkinud probleemid. Hindab võimalusi ja strateegiaid probleemidele lahenduse leidmiseks. Pakub välja parima tegutsemisviisi nende lahendamiseks.

Enesejuhtimisioskused

3. Väärtustest lähtumine - juhendab oma töös ja kutsealases tegevuses üldtunnustatud ja tööalastest eetikanõuetest. Arvestab ka teiste kutsevaldkondade spetsialistide käitumise aluseks olevate heade tavade ja standarditega.
4. Juhistest ja nõuetest lähtumine - järgib tööd tehes asjakohaseid juhiseid, nõudeid, eeskirju, õigusakte, standardeid jmt.
5. Kohanemisõskus - tuleb probleemideta toime mitmesuguse varieeruvusega. Reageerib muutustele ja ootamatustele adekvaatselt ja asjalikult.
6. Stressijuhtimine - mõistab oma tunnete ja käitumise tagamaid, reguleerib oma mõtteid ja emotsioone kriitilistes situatsioonides.
7. Iseseisev tegutsemine - püstitab iseendale ülesandeid ning lahendab need.
8. Eesmärgi saavutamine - teeb eesmärgi saavutamiseks kohaseid valikuid. Tegutseb tõhusalt ülesande täitmise või tegevuse lõpuleviimise nimel.
9. Vastutuse võtmine - seostab oma tegevust võimalike tagajärgedega ning vastutab oma kutsetegevuse eest oma tegevusulatuses ja pädevuse piires.
10. Eneserefleksioonioskus - analüüsib iseenda omadusi, tundeid, võimeid ja käitumist.

Lävimisioskused

11. Suhete loomine ja hoidmine - loob, arendab ja säilitab usaldusväärseid suhteid, arvestades suheldes konteksti ja olukorraga.
12. Suhtlemisõskus - väljendab end arusaadavalt. Kohandab oma käitumist ja suhtlemisviisi, lähtudes suhtluspartneri(te)st ning olukorrast.
13. Keeleoskus - kasutab enese suuliseks või kirjalikuks väljendamiseks eesti keelt vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele. Kasutab oma valdkonnas kokkulepitud oskuskeele mõisteid ja termineid.
14. Digitaalne kirjaõskus - mõistab ja kasutab digitaalseid süsteeme, tööriistu ja rakendusi ning töötleb digitaalset teavet iseseisva kasutaja tasemel (Vt lisa 2 DigComp).

B.3 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.3.1 Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine	EKR tase 8
<p>Tegevusnäitajad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Märkab õppeprotsessis eristuvat õppijat, võttes arvesse eakohast arengut; kogub andmeid õppija ja tema varasema arenguloo ja tausta kohta; valib hindamist vajavad valdkonnad, uurimiseks sobivad meetodid ja materjalid, täiendab olemasolevaid või koostab uusi hindamismaterjale; viib hindamise läbi, üldistab tulemused ning kirjeldab psüühiliste protsesside, kõne, käitumise, ainealaste teadmiste, õpioskuste jm seisundit; teeb järeldused. 2. Koostab ja täidab õppija individuaalset arengut kajastavat dokumentatsiooni, sh lähtuvalt hindamistulemustest sõnastab soovitud õpikeskkonna, edasise eripedagoogilise abi sisu ja vormi osas, arvestades õpet reguleerivate õigusaktide nõudeid; määratleb täiendavate uuringute tegemise vajaduse. 	
B.3.2 Õpikeskkonna kohandamine	EKR tase 8
<p>Tegevusnäitajad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hindab füüsiliste tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab ruumilist keskkonda ja vahendeid; juhendab kolleege, õppijat ning vanemaid abivahendite valikul ja kasutamisel; on eksperdiksi kompleksset lähenemist vajavate juhtumite korral. 2. Hindab vaimsete tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab õpetegevuse raskusastet ja/või õppekoormust õppijale eduelamuse tagamiseks; juhendab kolleege, vanemaid ja õppijat jõukohase õppega seoses; on eksperdiksi kompleksset lähenemist vajavate juhtumite korral. 3. Hindab sotsiaalsete tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab õpperühma suurust ja koosseisu, kehtestab grupi käitumisreeglid ja toetab õppijate kaasvastutust positiivse õpikeskkonna arendamisel; juhendab 	

kolleege ja vanemaid õppijate sotsiaalse heaoluga seoses; on eksperdiks kompleksset lähenemist vajavate juhtumite korral.

B.3.3 Õppetegevuse planeerimine ja õpetamine	EKR tase 8
---	-------------------

Tegevusnäitajad

1. Kavandab hindamistulemustest lähtudes ja õppija arengupotentsiaali arvestades edasise arendus-, õppe- ja kasvatustegevuse; kaasab õpieesmärkide seadmisel õppijat ja/või vanemat ning vajadusel erialaspetsialiste; sõnastab oodatavad õpitulemused; toetab kolleege õppijast lähtuvate õpieesmärkide seadmisel.
2. Orienteerub õppevaras; valib ja kohandab olemasolevaid ja/või koostab õppematerjale, arvestades ainekavade sisu, õppija eripära ja intellektuaalse omandi kaitse seadust; juhendab kolleege õppevara valimisel, kohandamisel ja koostamisel.
3. Viib läbi õppe- ja arendustegevusi; kasutab sobivaid eripedagoogilisi võtteid, arvestades õppija eripära; seostab õpetuse igapäevaeluga ja väärtuskasvatusega; juhendab kolleege erimetoodika rakendamisel; annab vanematele soovitusi õppimise toetamiseks.

B.3.4 Eripedagoogiline nõustamine	EKR tase 8
--	-------------------

Tegevusnäitajad

1. Nõustab ja juhendab õppijat ja tema vanemaid õpikeskkonna kohandamise, õppimise ja arendamisega seoses, lähtudes õppija arengutasemest ja -potentsiaalidest; selgitab vanematele teiste erialade spetsialistide hinnanguid ja juhendab soovitude elluviimisel; suunab pereliikmed ja/või õppija vajadusel teise eriala spetsialisti juurde nõustamisele.
2. Juhendab ja toetab kolleege/teiste erialade spetsialiste õppija erivajaduste märkamisel, õppija arengutaseme ja probleemide väljaselgitamisel ning õppetegevuse kohandamisel õppija erivajadusi arvestavaks; osaleb õppijate arengut käsitlevate meeskondade töös; soovib õpetajatele eripedagoogilisi juhendmaterjale, lähtudes konkreetse õppija eripärast; toetab ja juhendab alustavaid eripedagooge, on kolleegidele mentoriks; juhendab kolleege õppija ja vanemate nõustamisel.
3. Nõustab juhtkonda ja haridusametnikke õppeprotsessis eristuvate õppijate õppe korraldamisel, õppekeskkonna kohandamisel ja õppijate arengut toetavate meetmete süsteemi loomisel; nõustab juhtkonda kolleegidele koolitusteemade, koolituste ja koolitajate valimisel õppeprotsessis eristuva õppija toetamiseks.

B.3.5 Professionaalne õppimine	EKR tase 8
---------------------------------------	-------------------

Tegevusnäitajad

1. Kogub tagasisidet oma erialase tegevuse ja selle tulemuste kohta, analüüsib saadud andmeid (sh protsessi) ning vajadusel teeb muudatusi oma töös; määratleb oma koolitusvajaduse lähtudes eneseanalüüsi tulemustest, õppijate eripärast ja organisatsiooni ja/või riiklikest arengusuundadest; juhendab kolleege eripedagoogilise töö analüüsimisel ja professionaalse arengu vajaduste määratlemisel.
2. Hoiab end kursis uuendustega eripedagoogika valdkonnas; täiendab oma teadmisi ja oskusi, lähtudes kutse kompetentsusnõuetest ja eneseanalüüsist, ning rakendab neid erialases töös; jagab teadmisi kolleegidega.

B.3.6 Koostöö ja arendustegevus	EKR tase 8
--	-------------------

Tegevusnäitajad

1. Osaleb organisatsioonis õppe korraldamise, arengukava, õppekava ja/või nendega seotud dokumentide koostamisel õppijate arengu toetamiseks; osaleb eripedagoogikaga ja valdkonnaga seotud dokumentide koostamisel piirkondlikul/riiklikul tasandil.
2. Koostab ja/või retsenseerib eripedagoogilisi juhendmaterjale ja õppevara; kirjutab ja avaldab erialaseid arvamuskäsitlusi.
3. Teeb koostööd kolleegide ja teiste erialaspetsialistidega õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel, õpetamisel ja analüüsimisel; kaasab vajadusel organisatsiooniväliseid erialaspetsialiste lähtudes õppija eripärast.
4. Tutvustab eripedagoogi tööd erinevatele sihtrühmadele.

VALITAVAD KOMPETENTSID

Lisaks võib tõendada ühte või mõlemat valitavat kompetentsi B.3.7-B.3.9.

B.3.7 Juhtimine	EKR tase 7
------------------------	-------------------

Tegevusnäitajad

1. Korraldab organisatsioonisest erialaga seotud meeskonnatööd ning koordineerib organisatsioonivälisest võrgustikutöös osalemist.	
2. Korraldab ja koordineerib erialaga seotud üritusi ja/või projekte organisatsiooni tasandil.	
B.3.8 Juhendamine ja koolitamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad	
1. Toetab alustavat kolleegi (sh praktikanti), suunab teda oma töö korraldamisel ja analüüsimisel.	
2. Seab erialasele koolitusele sihtrühmast lähtuva eesmärgi; sõnastab õpiväljundid ja kavandab koolituse; valmistab ette õppematerjalid ja viib koolituse läbi; analüüsib koolitusele saadud tagasisidet.	
B.3.9 Teadustegevus	EKR tase 8
Tegevusnäitajad	
1. Viib läbi erialaseid alus- või rakendusuuringuid või osaleb uuringu meeskonnas	
2. Avaldab ja/või tutvustab teadusuuringu tulemusi erialaringkondades (nt konverentsil) või koostab/toimetab erialast teadusväljaannet	
3. Juhendab erialaseid teadustöid (sh bakalaureuse- ja magistritöid) või annab neile eksperthinnanguid, retsenseerib või osaleb kaitsmiskomisjoni töös.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-25102023-5.8/4k
2. Kutsestandardi koostajad	Kristin Binsol, HARNO eripedagoogika peaspetsialist (eksamite erisused/arendusosakond teadmuskeskus), Haapsalu Viigi Kool Lea Pilme, Rakvere Põhikool Liina Ömblus, Pärnu Kuninga Tänav Põhikool Marge Süld, Tallinna Tondi Kool Pille Häidkind, Tartu Ülikool Sirli Väinsaar, Tallinna Tondi Kool Tiiu Tammemäe, Tallinna Ülikool Triin Kivirähk-Koor, Tartu Katoliku Hariduskeskus; Tartu Ülikool
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	34
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	25.10.2023
6. Kutsestandard kehtib kuni	31.12.2028
7. Kutsestandardi versiooni number	4
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2352 Eripedagoogid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	8
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Special Education Teacher, EstQF Level 8
C.3 Lisad	
Lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid	
Lisa 2 Digipädevuste enesehindamise skaala	